

~1~

17.04.2023

דף מידע 283

חברי ארגון נכבדים

אזכרה שנתית לקדושי בילגוראיי ערב יום השואה והגבורה, יום ב' 17.04.23 כ"ו ניסן ה'תשפ"ג

צילמו: ישראל בר-און [פורטרטים] ומשה וקסברג [הטקס והתמונות הקבוצתיות]

ליצירת קשר

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

~ 2 ~

לזכרם של חברינו שהלכנו לעולמם

חברים יקרים – יוצאי ובני יוצאי העיירה בילגוראיי.

שבע עשרה אזכרות ערכנו עד היום. וזאת הפעם השמונה עשרה מאז הקמתו מחדש של ארגוננו שאנו מקיימים את האזכרה לקרבנות בני עיירתנו: הפעם, לראשונה לאחר שנתיים שלא קיימנו את ההזכרה ליד המצבה לקדושי העיירה בשל החשש מקורונה, אנו מקיימים את ההזכרה לאחר שהחלטנו לקיימה בכל פורום.

הייתה לנו תקווה סמוייה שהשנה יתמזל מזלנו ושאישי מאתנו לא יחסר לקראת אזכרה זאת, ואז פשוט חלק זה באזכרה לא יתקיים, אבל יד הגורל אין בה שליטה לבני אנוש ולכן, קודם שנתחיל בטכס האזכרה, אנו מבקשים בזאת לכבד את זכרם של

אלקה שובל לבית שולמן פנצרמן ז"ל - שנפטרה ב 12.07.22, והובאה למנוחת עולמים ביום ד' 13.07.22. בבית העלמין החדש של הרצליה. בת לפייבל וטובה שולמן. נולדה במחנה עקורים ייגרקאזרמה בקאסל שבגרמניה. אלקה ומשפחתה עלו לארץ ב 1949. הייתה אישה פעלתנית, בין היתר הייתה שותפה להקמת ארגון יוצאי בילגוראיי שבו שימשה יחד עם רבקה ניב כגזברית הארגון. היא לקחה חלק פעיל בארגון כל האירועים שארגנו עבור חברינו, לרבות ארגון האזכרות השנתיות, והשתתפה במסע השורשים לבילגוראיי ב 2016 והסרת הלוט מעל קיר הזיכרון לקדושי הקהילה שנספו בידי הגרמנים ועוזריהם. במותה הותירה אחריה את בעלה יוסי שובל, לו היא נישאה בשנת 1971, שתי בנות [ענת ויעל] וחמישה נכדים. היא תהיה זכורה לכל מי שהכיר אותו כאישה נעימת סבר, בעלת חיוך חם, בעלת חוש הומור, אישיות כובשת, בצניעותה ובמתינותה ותשוקתה לנתינה ואהבת חנינם לאנשים.

הניה עצמון ז"ל – הייתה בת 90 במותה, היא נפטרה ביום א' 06.11.22, אמנם שלא הייתה בילגוראית, הייתה במשך 68 שנים אשתו האהובה של חברנו שמוליק עצמון, "זקן השבט הבילגוראיי" הניה הייתה ילידת בוחניה ומשפחתה עברה לגור בסאנוק שבפולין. נולדה ב- 1932 הייתה בתם של אריה ושיפרה רוט, היו לה שלושה אחים. הניה שרדה את השואה, שהתה בסיביר, לאחר המלחמה שהתה בגרמניה עד 1948 ועלתה ארצה ב 1949 הכירה את שמוליק בארץ בשנת 1951 והם התחתנו ב 26 באוגוסט 1953. עם הגעתה ארצה הייתה מדריכת נוער ומורה ליידיש. להניה ושמוליק נולדו בן – יצחק מיכאל עצמון ז"ל שנפטר ב 25.10.21 ובת – ענת עצמון תבדל"א. והיו לה ארבעה נכדים מילדיה. הייתה אישה נדירה שהשתלבו בה מתינות מחד גיסא ודעתנות נחרצת מאידך. בשכלה ובאינטואיציה שלה עמדה במהירות על טיבו של כל אדם מהרגע הראשון שראתה ודברה אתו. אישה בעלת חוש הומור מפותח שאהבה לשמוע וגם לספר בדיחה טובה [אפילו אם הייתה מפולפלת]. תרומתה של הניה לתרבות היידיש הייתה רבה גם בכך שהדריכה את שחקני היידישפיל [צעירים שאינם דוברי יידיש כוותיקים שמדברים את השפה] להתבטא ולהגות את התפקידים ביידיש בצורה הנכונה.

ליצירת קשר

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

~ 3 ~

צבי הנריק ברמן ז"ל - היה בן 90 במותו, הוא נפטר ביום ה' 03.11.22. יליד בילגוראיי. נולד ב- 1932 היה בנם של אהרון וגיטל ברמן, אהרון ברמן היה כותב בקשות משפטיות (נוטריון) – כנראה היחיד שהיה אז בבילגוראיי או בסביבה והיה מראשי הנהגת התנועה הציונית בבילגוראיי. ביתם היה בשולי העיירה ליד היער, הם גרו בבית דו משפחתי גדול יחסית ומפואר ועשוי מאבן. הייתה להם מבשלת ועוזרת והיה להם ביטוח בריאות פרטי! – דבר נדיר באותם ימים. ומקומו לא נפקד גם בין באי בית הכנסת. לצבי הנריק שהיה הילד הצעיר של המשפחה הייתה אחות ששמה מינה שנפטרה בארץ לפני מספר שנים, עוד שתי אחיות: רגינה וצילה שחיו אחרי המלחמה ונפטרו בפולין, ועוד אחות ששמה היה רייזלה שנפטרה בעת שהמשפחה שהתה בסיביר.

לאחר הפצצת בילגוראיי ב 1939 ברח המשפחה ליערות בילגוראיי, ולאחר מספר נסיונות הצליחה לחמוק לאזור השליטה הרוסי והגיעה ללבוב ומשם הוגלו לסיביר בקיץ 1940.

צבי הנריק ואחותו עלו ארצה ב"עליית גומולקה" ב 1957 ושוכנו במעברת ג'סי כהן שבחולון, עיר בה המשיך לגור עד לפטירתו. את אשתו זינה ברמן [קלוצ'קובסקי מלודג'] הכיר בארץ והם התחתנו ב 1963. את זכרונותי פרסם בספר "כעוף החול". צבי הנריק השאיר אחריו את אשתו זינה, בן – דניאל ברמן ושתי בנות – גאולה זלצמן וארנה רומנו. ותשעה נכדים.

רחל אמסלם ז"ל הייתה בת 74 במותה, היא נפטרה ביום ה' ב 31.03.22, והובאה למנוחת עולמים ביום ו' 01.04.22. בבית העלמין בבית העלמין של קרית גת. רחל נולדה בשצ'צ'ין שבפולין הייתה בת לשרה אולמר מחלם ויצחק אולמר שנולד ב 1917 בבילגוראיי, התגורר עם משפחתו לאחר מלחמת העולם השנייה בשצ'צ'ין ונפטר בישראל ב 1975. רחל ומשפחת אולמר עלו לארץ ב 1957. הייתה אחותו היחידה של אלי אולמר שהלך לעולמו בפברואר 2021. רחל ואלי הלכו לעולמם לאחר שלקו באותה מחלה קשה ולאחר מאבק עיקש במחלה, מאבק שלא עמדו להם כוחותיהם לגבור עליה. רחל שעלת ארצה בהיותה ילדה צעירה התגוררה כל ימי חייה בקריית גת. למדה במערכת החינוך המקומית והוסמכה כאחות רפואית בבית הספר לאחיות שבבית החולים בלינסון. במשך שנים הייתה אחות בקהילה. הייתה אישה שכולה נתינה ותרומה לאנשים והייתה יקירת הנוער של קרית-גת בשנת תשע"ה. על המחלה הקשה בה לקתה נודע לנו לפני כשנה, לא נרתעה מטיפולים קשים ונלחמה על חייה כל עוד חשבה שהמאבק יצליח, אבל בהיותה אישה מעשית ומקורבת מקצועית לתחום הרפואה, הבינה גם מתי המאבק אינו מניב הצלחה. בילגוראיי אמיתית הזכורה לי אישית ממפגשים רבים אתה ובעיקר ממנהגה ומנהג שמואל בעלה לארח בסוכות בסוכתם המושקעת את חבריה ואנו בתוכם. איש לא יצא מפתח ביתה ומן הסוכה לפני שהאכילה והשקתה אותו מהמאכלים שהיא ושמואל טרחו עליהם בעוד מועד. ואת השתתפותה במסע השורשים לבילגוראיי והסרת הלוט מעל קיר הזיכרון לקדושי העיירה. ברגעיה הקשים שקדמו לפטירתה נתמכה בבעלה ובשלוש בנותיה שכה אהבה. במותה הותירה אחריה את בעלה שמואל אמסלם, שלוש בנות [ענת, תמי וצחית] ושבעה נכדים.

פרופ' פאבל שפיבק ז"ל מפולין. היה בן 71 במותו, הוא נפטר ביום ה' 30.03.23 בוורשה, והובא לקבורה בבית עלמין יהודי בעיר זאת. פרופ' שפיבק היה קשור אלינו בעיקר בשל כך שהיה חבר מייסד ונשיא עמותת התרבות ע"ש בשביס זינגר בבילגוראיי עד ליום מותו.

ליצירת קשר

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

~ 4 ~

היה פרופ' לסוציולוגיה, היסטוריון, סופר ופוליטיקאי פולני ושימש מ 2011 ועד לשנת 2022 כמנהל המכון להיסטוריה יהודית והארכיון ההיסטורי היהודי בוורשה. לימד סוציולוגיה באוניברסיטת וורשה, נבחר לפרלמנט הפולני [Sejm] ב 2005 כנציג מחוזי של וורשה וכנציג הפלטפורמה האזרחית, וכשראה את המגמה של המפלגה להפוך למפלגת "החוק והצדק" הימנית קיצונית החליט שלא להעמיד את עצמו לבחירה חוזרת בבחירות 2007 ופרש מהפוליטיקה. בשנת 2012 שהה תקופה של חודשים רבים בארץ כמרצה אורח באוניברסיטה העברית בירושלים. ובתקופה זאת נוהג היה להגיע ולהתארח בביתי ולפגוש חברים מהארגון שלנו.
בשם הארגון אנו מבקשים גם להביע את השתתפותנו בצער משפחותיהם.

יהא זכרם ברוך

ישראל בר-און:

הבוקר קיבלתי מסרון מידידינו בבילגוראיי, ארתור ברה וראש העיר יאנוש רוסלן. ולהלן מה שכתבו:

"Dearest brother, Please. Give my words of solidarity to the participants of the ceremony.
Together with Janusz, we are with you and together we remember our dear Bilgorajer."

קודם שאתחיל בטקס האזכרה, כל מי שנמצא כאן כבר מבחין שמהטקס השנה נעדר אחד מיקירנו, שמואל עצמון וירצר, הוא מאושפז עכשיו באיכילוב כתוצאה מנפילה ורגל שבורה, הוא מוסר לכולכם את ברכתו, ואומר שיש בכוונתו להגיע לטקס בשנה הבאה.

ועכשיו לנוסח האזכרה.

ליצירת קשר

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

~ 5 ~

בפתיח כל האזכרות שלנו אני נוהג לספר ולתאר מקומות והתנהלות חיים יהודיים בבילגוראיי שעד פרוץ המלחמה. המקורות שבידי לכל אותם סיפורים נובעים מספרי היזכור וגם מספרו של אבי – שמואל מנס בר-און "והשמיים שתקו" שיש בו פרקים המציירים את העיירה, יהודיה, מנהגי היהודים, עיסוקיהם, מוסדות הקהילה וכיו"ב. הכל מתואר באהבה, געגועים, לא מעט בחוש הומור, המון אמפטיה ודברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב. כמי שתרגם ספר זה לעברית, אף כי נולדתי לאחר השואה, אני מרגיש שאני מכיר אותה כמו את כף ידי.

באזכרה זאת אני אתמקד במיוחד בתאורים מילוליים המציירים את חצר בית הכנסת של בילגוראיי. את המבנים שהיו שם, את ההוואי הדתי המקומי והטיפוסים. ואפילו טיפוס אחד של גוי ששימש את היהודים ובנפשו היה יותר יהודי מהרבה יהודים.

"בחבל הארץ, בו נוצר האיחוד הלובלינאי בשנת 1569, שכנה עיירה קטנה ושמה בילגוריי. את פשר שמה לא יודע איש עד עצם היום הזה. מה מוצא השם ומי קבע אותו אי-אז באותם ימים רחוקים לוט בערפל של אי-ודאות. וכך גם את מקורות השמות טרנוגורוד, פרמפול, או שברשין אין איש יודע. סברה אחת הייתה, שמקור השם של בילגוריי הוא האופי הגיאולוגי טופוגרפי של חבל המחוז. משמע, שעל האדמה הזאת היו פעם גבעות לרוב, (בפולנית 'בילי גוריי'). סברה אחרת גרסה, שהשם נועד להנציח את זכר 'שבט גוריי' (בילי גורייע), משמע, שגוריים חיו שם. 'שבט גוריי' לא שהה במקום זמן מרובה. הוא זנח אותו לטובת חבל ארץ פורה יותר, מקום הנושא עד היום את השם גוריי. אבל, תהא הסיבה לשם אשר תהא, העיירה בילגוריי ושמה התקיימו מאות בשנים. בסביבתה הדלה התרבתה וחיה קהילה יהודית הקשורה בעבותות לא ברורים אל בתיה הדלים כשדור שבא מחליף דור שהולך, ומשרתים היו בני אותה קהילה בנאמנות ובאמונה מלאה את האלוהים, יום יום, מרגעי היקיצה המוקדמים ועד אחר רדת האפלה. הם משכו בעול, מעשה יום ביומו, שבוע אחר שבוע ושנים על שנים, ועשו הם זאת מתוך אמונה שה'אחד-אלוהינו', צור ביטחוננו, אותם לא יכזיב, יזכרם, ושעוד נכוננו להם ימים...

הכלל דאג למוסדות חינוך דתיים, לבתי כנסת, למקוואות ולכשרות. וכן לקורת גג מעל לראשי החלשים. וכל אותם ערכים ומוסדות נשתמרו בשלמותם עד לשואה.

במרכז החיים היהודיים עמדו חיי הדת. די שאמרת "חצר בית-הכנסת", כדי שכל יהודי בפולין ידע במה דברים אמורים, ועד כמה עמוק תוכנו של מושג זה. לא גדול בממדיו היה בית-הכנסת הבילגוראיי, אך חשיבותו של מסד החיים היהודיים הזו הייתה רבה כל כך, עד שכל שכבה חברתית נצרכה הייתה לארבעה כתלים שלו לעצמה וכך נוצרו 'שטיבלאך'.

בית המדרש הגדול עמד בתחילה כמבנה בודד לאורכו של רחוב בית-הכנסת הלה הוא גם רחוב הגשר כפי שכינהו היהודים ורחוב לובלסקי כפי שהיה השם שנתנו לו הגויים. ברחוב זה במספר 13, ניצב הוא בין בתי המגורים עשויי

ליצירת קשר

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

~ 6 ~

העץ, ושם גם נבנה ה"חדר" החדש. באותה שורת בתים, מצידו האחר של בית המדרש, בנתה הקהילה את בית הרב, ו'הרב החדש' כפי שכינהו בעיירה, שהגיע מחצר האדמו"ר מבלז, השתכן בו וקיים את רבנותו עד פרוץ מלחמת העולם השנייה. בקצהו הנמוך של רחוב הגשר, במורד המשופע של הרחוב, ניצבו שני בתי תפילה קטנים: 'בית-המדרשון' הקטן, שבו היו מתפללים חייטי העיירה ושוליותיהם, והשטיבל של הסנדלרים. מצידו האחר של חצר בית-הכנסת, השתרע בית עלמין העתיק וממש בגבולו בית הכנסת הגדול.

שלוש היו הכניסות לחצר בית-הכנסת: האחת והראשית, מרחוב הגשר היישר אל דלתותיו הרחבות של בית התפילה. שתי הכניסות האחרות היו אף הן מרחוב בית-הכנסת, מעבר הפריד בין מעון הרב לבין בית-המדרש הגדול. הייתה זאת דרך ישרה כסרגל. ובקצה אותו מעבר הייתה הכניסה לעזרת הנשים. לא רחוק משם, במרחק של צעדים ספורים הייתה הכניסה ל"הקדש", בית לרווחתם של נדכאים וְחִלְקָאִים. מולו ניצב בית השחיטה החדש, ובקצה החצר ממוקמים היו בית-המרחץ ובית-הכיסא הציבורי של העיירה, [אופטריט פלאץ, ובתרגום שלי] "בית הפקודה". כינוי זה ניתן לו על שום שאת עשרות תאיו הנפרדים פקדו כל הנצרכים לו, ואותם תאים מלאו את ייעודם בו זמנית.

האווירה בחצר בית-הכנסת הייתה כבדה וטעונת רגשות. תפילות, תחינות ובקשות מעולם לא חסרו שם. היהודי, שעמד בתפילה ושטח בחום את תחינותיו, הרחוצות בדמו ושטופות בטוהר דמעותיו הזכות, היה עומד שם, כשהרגשה תמידית של אשמה אופפת אותו. לא רחוק משם, ב"הקדש", הייתה האווירה כבדה עוד יותר. בקעו ממנו אנחות אותם מסכנים, זקנים עריריים, מורעבים למחצה ומוזנחים, ששכבו על משכבים מזהמים, כשעיניהם כמהות, יום אחר יום, ומייחלות לרחמנות טוב הלב של אחיהם היהודים. וכשהמצוקה זועקת לשמיים ונזקקים לעזרה, לא משנה כלל מיהו הנותן צדקה ומה עשויים להיות מניעיו: אם הוא אחד מאותם "אספני מצוות" יהירים ומלאי סיפוק עצמי, או יהודי מן השורה, שהאחריות לרווחת הזולת טבועה בו, כזה שיעשה מעבר ליכולתו לעזור לאותם חלכאים ונדכאים ולו בלחם צר, כדי לחזק ולסעוד את נפשם.

בערבי שבתות ובערבי ימים טובים נהרו יהודים בהמוניהם לבית המרחץ להיטהר לקראת היום הקדוש ולהלהיט את עורם באדי המים החמים. משקרבו אל בית-המרחץ הבנוי עץ, נעתקה נשמתם מחמת הצחנה. בתוך בית-המרחץ, הלח והאפל למחצה. גברה הצחנה והייתה עד ללא נשוא. את בית-המרחץ שירת "גוי-המרחץ" (הבלן), מרציה בולדווסקי.

סביר שמו האמיתי סורס בפי היהודים. סביר יותר ששמו האמיתי היה מטשאי וולדבסקי, אבל היהודים, בפולנית "המהוקצעת והמגולפת" שבפיותיהם, עיוותו שמות והפכו מבלי שאפילו חשו בכך. ומה שחשוב מכל היה, שהם את עצמם הבינו היטב למה התכוונו, על אפה וחמתה של השפה. שמו המעוות של מרציה לא הפריע לאיש, לא לו, ועל אחת כמה וכמה לאותם, שפיותיהם סרוסוהו. בדומה ליהודי העיירה חי לו גם מרציה במחשכי-הזנחה, וידע סבל מחסור ורעב. מרציה היה חלק מתוך העיירה היהודית, איש לא העלה בדעתו שבילגוריי תתקיים בלעדיו.

ליצירת קשר

~7~

את מנין שנותיו לא ידע איש, אף לא הוא עצמו. איש לא ידע היכן נולד הוא, אם אי פעם הייתה לו עריסה, ואם כן היכן עמדה היא... האם גדל בזרועות אם, ומי לימדו להיכנס לעולם, מי כיסה את גופו בבגדים ומי האכילו... איש לא ידע עליו דבר. לבד מכך שמרצ'ה בולדווסקי הוא מסיק האש בדוד המים הבילגוראי, כל השאר, למעט אולי בפני אבינו שבשמיים, היה לוט באי נודע. אבל מה שחשוב היה, זה שליהודים יש "גוי של בית-המרחץ".

מרצ'ה ניסר וביקע את גזרי העץ שבהם הסיק את תנור בית-המרחץ. הוא שאב ונשא את המים. קלע מחבטים מזרדים דקים שבהם שפשפו יהודים את גופם וחיטאו את עורם המאוייד. הגיש ליהודים, אפילו לאלו שישבו על הספסלים העליונים בחדר האדים, דליים ומצקות של מים קרים למען ירעננו את פניהם המיוגעות מחמת החום. ומה לא עשה מרצ'ה, "גוי בית-המרחץ", למען היהודים?...

בנוסף לעבודתו "כגוי בית-המרחץ" היה הוא גם "גוי של שבת". בימי החורף הקרים הסיק את התנורים בבתי יהודים, כיבה מנורות, זקף נרות של יום-כיפורים שנתהפכו, גילה מחדש את פתיליהם, הבעיר בהם את האש וקבעם שוב בתוך ארגזי החול. קיצורו של דבר, מרצ'ה עשה כל דבר, שליהודי היה חשש פן דבר עברה בו...

מרצ'ה — שורשיו עמוקים היו בעיירה היהודית. הוא הכיר כמעט את כל היהודים. ידע את שמו של כל אחד, את כינויו, והיכן הוא גר. הוא הכיר כל יהודי על המומים שהיו בגופו, ואין תמה, הן הוא ראה, בבית-המרחץ, כל יהודי, כמעט מיום היוולדו, במערומיו, ללא כסות לגופו. הוא הסתובב בין יהודים, דיבר בלשונם, הכיר את כל החגים והמועדים היהודיים, ואפילו ידע להבחין לפי הנעימה איזו תפילה היא, ואימתי היא נאמרת, באיזה חג ובאיזה מועד. שנים רבות ספג מרצ'ה אל תוך עצמו את התפילות היהודיות ששמע בחצר בית-הכנסת. כל אותם שנים שחי בחצר ושימש את בית-המרחץ, נשא בתוכו את ההתייפחות היהודית, וכשמחזהו יצאה אי-פעם אנחה, לא היה מי שחש עצמו יותר יהודי באותו רגע ממנו, היא באה מעומק הלב והנשמה היהודית, והייתה בנויה מאותם צלילים יהודיים טיפוסיים.

מרצ'ה בילה את מרבית חייו בבית-המרחץ האפלולי והלח. משך כל ימי השבוע עסק הוא בעבודות מעבודות שונות. ניקה והחליף את המים במקוואות ותיקן את ספסלי חדר האדים. אבל קשה מכל הייתה מלאכתו של "גוי בית-המרחץ" בימי השישי. באותו יום קצר נזקק היה ליותר מנשמה אחת. מאות פעמים קראו אז בשמו ובקשוהו, מילא, משבאו הקריאות אחת, אחת, אך לרוב הן באו במרוכז, בעת ובעונה אחת. הגוי היגע לא ידע אל מי ירוץ קודם. איך שלא יהיה, רץ הוא בין המעורטלים, כמי שנטרפה דעתו. מגיש מצקת מים לזה, מחבט זרדים לאחר, מביט אל מרומי ספסל ההזעה שם היו היהודים מתגוששים בערפילי האדים הלוחטים, עומד אצל גופם המיוזע ורואה אותם מתמסרים בתאוה למים ולחום.

ממערב לעיירה, מאחורי קיר בית התפילה הגדול, חפנה בתוכה גדר ישנה את בית העלמין הראשון של העיירה. מי ידע כמה שלדים של מי שהיו אבותינו טמונים היו שם. עמד לו המקום, עירם ועריה, בשימונו. עדות יחידה לכך שאמנם בית מנוחת עולמים הוא, הייתה אבן מצבה שחורה שהציצה החוצה מן האדמה אל העולם. איש לא

ליצירת קשר

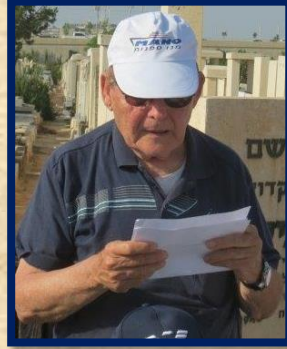

~ 8 ~

ידע לספר מי קבור מתחת לאבן זאת ומתי הוצבה. האבן הייתה שקועה באדמה עד מעבר למילים החקוקות עליה. בית העלמין השני בעיירה, שאלונים גבוהים צמחו בו, אף הוא לא היה חדש, אך עם כל זאת כבר יותר לימינו. שני בתי העלמין היו עדות אילמת לעבר היהודי של העיירה.

~ 9 ~

חברנו נפתלי בלבן – אוברהנד כתב את השיר בילגוריי והקריא אותו

בילגוריי בפולנית זה (גן) עדן,
יהודים שם כבר לא בחלון האדן.
היתה עיר קטנה ופשוטה,
ומשפחתנו שם שבטה...

כך חיו מאות בשנים,
למדו תורה ומעשים טובים.
ידעו חיי אהבה אך מחסור,
זה היה מזמן, כשבגרוש היה חור..

ואז בא הצורך!
הפריע לו שיהודי באירופה מתגורר.
והפעיל במפעלי המות את האש,
ואנו לא יכולים להתאושש.

עתה יש לנו מולדת,
שבעים וחמש שנה לה יום הולדת.
ועדין גדול האבל,
תזכרת שקין הורג את הבל.

נשמח במולדתנו זו שלא מכבר,
כי חזרנו אחרי אלפים שנות נכר.
נאהב את רענו כמונו תמיד..
כי יהודה לא תפל שנית.

מוקדש לבני היקר דורון, 23.9.2008 (תוקן 17/4/2023)
כל הזכויות שמורות לנפתלי בלבן – אוברהנד.

ליצירת קשר

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

~ 10 ~

לפני שנמשיך בטקס מספר ידיעות:

1. יש לי בשורה לא טובה הקשורה לחסידות אומות העולם שלנו, דנוטה מיקולסקה רנק. בנה, יאן זוביאק, שאתו אני בקשר בישר לי בערב פסח שהיא לקתה באירוע מוחי והיא מאושפזת בבית חולים בזמושץ', מצבה לא טוב, הוא יושב ליד מיטתה ומדבר אליה אפילו שידוע שהיא לא יודעת זאת, הרופאים אינם אופטימיים. כולנו אוהבים ומעריכים אותה ואני מקפיד לומר זאת לבנה בשם כולנו. מכאן נשלח לה את דאגתנו וחובתנו ותקווה שתצא ממצבה הקשה. היא אישה יקרה לכולנו.

2. עניין לוגיסטי – לארגון שלנו יש חשבון בנק בבנק הדואר, מופקדים בו כ 2500 ₪ של חברינו. לצערנו בשל פטירתה של אלקה שובל שהייתה יחד עם רבקה ניב בעלת זכות חתימה, נחסם חשבון בנק זה ע"י בנק הדואר, ובשלב זה אין אפשרות למשוך משם כסף. לארגון שלנו יש הוצאות קטנות בלבד כמו למשל תשלום שנתי לאחסון אתר האינטרנט שלנו ועבור הדומיין לש האתר, וגם עבור קיום האזכרה. שכירת כסאות וכו', הנה הפעם אני אשלם מכיסי עבור הכיסאות ומבקש מכל מי שנמצא כאן, אם ביכולתו שירים תרומה קטנה, איש באשר ידבנו ליבו. לא צריך הרבה רק סכום שיאפשר לנו לשלם הוצאות אלו. כך שמי שירצה לתת תרומה קטנה יוכל לעשות זאת בגמר האזכרה. [הנוכחים בטקס נענו לאתגר ותרמו בנדיבות רבה – תודה לכל התורמים].

3. ועכשיו עניין אחר שאותי אישית מעציב. רבקהלה' ניב ואני הקמנו מחדש את הארגון ב 2006 מאז אנו פועלים יחדיו למען הארגון. לפני כשנה רבקהלה' הודיעה לי שמעט קשה לה, ומבקשת לפרוש מפעילותה זאת. זה כואב לי אישית אך אני מכבד את רצונה, ראיתי בה תמיד שותפה בכל הפעילויות שלנו וגם בעלת יוזמה, היא תחסר לי אישית ולכל אחד מאתנו. אך אני בטוח כשיהיה לי צורך בעזרתה היא לא תהסס ותעזור. אני מבטיח לכם שכל עוד אוכל אמשיך בפעילותי ומברך על הצטרפותו של אהרלה' לארגון ולפעילות.

ביקשתי מרבקהלה' שתגיד כמה מלים, והיא עשתה זאת בחן האופייני שלה, הסבירה עד כמה נהנתה ונהנית לקיים קשר עם חברי הארגון ועל כך שבשלב זה של חייה היא מבקשת להיות יותר נינוחה ולא להיות מעורבת בפעילות שמעט מקשה עליה. הציבור ניסה לשכנע את רבקהלה', אבל היא כדרכה, כשהי מחליטה היא נאמנה להחלטתה.

ליצירת קשר

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

פורטרטים

קורן אמיר

שרה זרקו שרף

אורלי ושרה אבינון

זהבה גולדי בר-און

מרדכי ברון

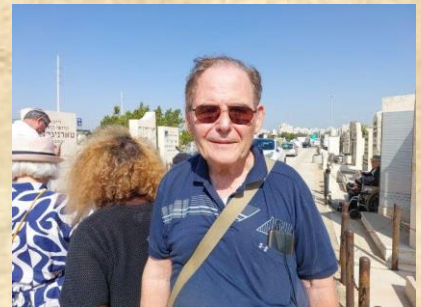
גאולה זלצמן וארנה רומנו [ברמן]

חני גנני ורבקה ניב

שמואל ואסתר וייצמן

נפתלי בלבן – אוברהנד

דוד קניג

יעקב קניג

מיכה קניג

לכל אדם יש שם. מסורת הקראת שמות הנספים ע"י בני משפחותיהם הנוכחים באזכרה.

קטע זה בו כל משתתף מקריא את שמות בני משפחתו שניספו בשואה נוהל בפעם האחרונה ע"י רבקה ניב.

שיינדינגר רחל ושושנה נגר

שרה זרקו שרף ושלמה שרף

אורלי שלם [אביבון]

טטיה פיקל

אסתי ברקן

שמואל וייצמן

שושנה נגר

חני גנני

מירה רום [פר]

~ 13 ~

קניג מיכה

יעקב קניג

אדלר אסתר

ישראל בר-און

נפתלי בלבן – אוברהנד

תמונות קבוצתיות

ליצירת קשר

~ 14 ~

יזכור לנספים בשואה [אפרים הרמן]

אבינו מלכנו אל אלהי הרוחות לכל-בשר. תן מנוחה נכונה על-כנפי השכינה במעלות קדושים וטהורים כזהר הרקיע מזהירים את-נשמותיהם של שש מאות רבבות אלפי ישראל אנשים ונשים ילדים וילדות שנהרגו ושנטבחו ושנחנקו ושנקברו חיים בידי מפלצות הצוררים בגלות אירופה. כלם קדושים וטהורים. בהם גאונים וצדיקים ארזי הלבנון ואדירי התורה. בגן עדן תהא מנוחתם. לכן בעל הרחמים יצרר בצרור החיים את-נשמותם ה' הוא נחלתם. וזכר לנו עקדתם ותעמד לנו ולכל ישראל זכותם. ארץ אל-תכסי דמם ואל-יהי מקום לזעקתם. בזכותם נדחי ישראל ישובו לאחזתם והקדושים לזכרון תמיד נגד עיניך צדקתם. יבואו שלום ונחו על-משכבותם. ונאמר אמן.

גרסה לזכר קורבנות השואה

אל מלא רחמים שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה על כנפי השכינה, במעלות קדושים וטהורים כזהר הרקיע מזהירים את כל הנשמות של ששת מיליוני היהודים, חללי השואה באירופה, שנהרגו, שנשחטו, שנשרפו ושנספו על קדוש השם, בידי המרצחים הגרמנים ועוזריהם משאר העמים. לכן בעל הרחמים יסתירם בסתר כנפיו לעולמים, ויצרור בצרור החיים את נשמותיהם, ה' הוא נחלתם, בגן עדן תהא מנוחתם, ועמדו לגורלם לקץ הימין, ונאמר אמן.

קדיש [מרדכי ברון ומשה ווקסברג]

יתגדל ויתקדש שמה רבא. אמן. בעלמא די ברא כרעותה, וימליך מלכותה, ויצמח פרקנה, ויקרב משיחה. אמן. בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל, בעגלא ובזמן קריב, ואמרו אמן. יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא. יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדישא, בריך הוא. לעלא מן כל ברכתא ושירתא, תשבחתא ונחמתא, דאמירן בעלמא, ואמרו אמן יהא שלמא רבא מן שמיא, וחיים עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן. האבלים: (פוסעים שלוש פסיעות לאחור) עושה שלום במרומיו, הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן.

גבירותיי ורבותיי, חברי ארגון יוצאי בילגוראיי. תמה אזכרת בילגוראיי 2023.

ליצירת קשר

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129